

rijksuniversiteit
 groningen

Hanzehogeschool
 Groningen
 University of Applied Sciences

Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland

Krimpcafé

'Sterk vrijwilligerswerk:
 Samen werken aan
 leefbaarheid'

17 november 2016

Sterk Vrijwilligerswerk voor een betere leefbaarheid

Voor de leefbaarheid van een dorp of wijk is vrijwilligerswerk van groot belang. Dat geldt ook voor het Groninger dorp Opende. Daar bouwden tientallen vrijwilligers een oude gymzaal om tot een sfeervol theater annex oefenruimte voor de showband. De Baron, zoals het fraaie gebouw is genaamd, staat voor een staaltje 'Sterk Vrijwilligerswerk'. Niet toevallig het centrale thema van de KKNN-bijeenkomst van 17 november jl.

Door Eduard van den Hoff

Na het welkomstwoord door KKNN-projectleider Elly van der Klauw vertelt Yvonne Turenhout, directeur CMO STAMM, dat we in een veranderend tijdperk leven. 'De samenleving kantelt. Is niet langer top-down, maar meer horizontaal en bottom-up. Burgers willen een eigen verantwoordelijkheid en ontplooiën zelf initiatieven.' Turenhout noemt dat burgerkracht.

Goed signaal

Is burgerkracht nu het redmiddel voor de toekomst? 'Nee', waarschuwt Turenhout, 'er is een driehoek nodig van burgers, overheid en ondernemers die met elkaar samenwerken.' De overheid moet zich aansluiten bij ideeën en ontwikkelingen in de samenleving. Dat proces heet overheidsparticipatie en vergt enig schakelen. CMO STAMM heeft daarvoor een routeplanner ontwikkeld voor ambtenaren. Er is veel belangstelling voor en dat noemt Turenhout een goed signaal.

Ontmoeting is belangrijk

Om vrijwilligersorganisaties nog beter in te zetten voor leefbaarheidsbevordering, is het project Sterk Vrijwilligerswerk opgestart. Tal van organisaties werken hierin samen, waaronder CMO STAMM, Groninger Dorpen en Huis voor de Sport. Bij die laatste werkt Simone Smuling. 'We willen vrijwillige besturen helpen en versterken. Dat kan vooral door de samenwerking tussen lokale partijen te bevorderen', weet ze. Ontmoeting is belangrijk, zodat vrijwilligers elkaar leren kennen en van elkaar weten wat ze doen. Pas dan kunnen er ook verbindingen ontstaan.

- Is burgerkracht het redmiddel voor de toekomst? -

Keuken

Inspireren met goede voorbeelden is ook onderdeel van het project. Smuling: 'Vrijwilligers zijn bijvoorbeeld betrokken bij sport of bij cultuur. Als we ze bij elkaar in de keuken laten kijken, blijken ze veel van elkaar te kunnen leren.' Het project gaat ook in op bestuurlijke vernieuwing. Veel verenigingen kampen immers met een bestuursledentekort en daarom is het verstandig naar nieuwe bestuursvormen te kijken.

Samenwerkende organisaties in Leens

Leens is een dorp in Noord-Groningen zoals er velen zijn. Het heeft te maken met krimp door vergrijzing en ontgroening wat voor de verenigingen in Leens onder meer betekende dat er minder leden én minder vrijwilligers zijn. Arjen Fledderman van FC Leo en Jack Kamminga van Het Huis voor de Sport Groningen vertelden tijdens deze workshop over hun oplossing voor dit probleem.

Door Mathijs Stuive

Samenwerken is de sleutel

De oplossing die zij gevonden hebben is de Samenwerkende Verenigingen Leens (SVL), een platform waarin de verenigingen in Leens meerdere keren per jaar samenkomen om hun problemen en oplossingen te bespreken en elkaars hulp te zoeken bij het opzetten van activiteiten. Zo nemen onder andere verschillende sportclubs zoals de voetbalclub en volleybalvereniging deel, maar ook de EHBO-vereniging, de Handelsvereniging, Dorpsbelangen en de Bibliotheek van Leens. Op dit moment zijn er 27 verschillende organisaties betrokken bij deze overleggen en dit levert mooie resultaten op.

Meer vrijwilligers

Een treffend voorbeeld is de EHBO-vereniging. Zij bestond uit zes leden en is betrokken bij activiteiten van alle organisaties in Leens waarbij EHBO-activiteiten nodig zijn. Iets wat lastig is om te regelen met maar zes leden. Vanuit de overige organisaties was er vraag naar meer EHBO'ers en waren leden bereid om een EHBO-cursus te volgen. Deze cursus vindt echter plaats in Assen. Een flink eind reizen. Door de krachten te bundelen is de cursus naar Leens gehaald en kon de EHBO-vereniging groeien naar 14 leden.

Meer activiteiten

Een ander mooi voorbeeld is de organisatie van het Ede Staal muziekfestival. Ede Staal heeft een groot deel van zijn jeugd in Leens doorgebracht en het is dit jaar 30 jaar geleden dat hij overleden is. Alle reden om hem en zijn muziek in het zonnetje te zetten en een groots festival rondom Ede Staal op te zetten. De SVL heeft dit georganiseerd samen met de aangesloten partijen en verschillende ondernemers uit het dorp. Ook dit weer met groot succes, tijdens het dagprogramma waren meer dan 2000 mensen aanwezig in het dorp.

Meer contacten

De lijst met behaalde successen is al lang, zo is er ook een dorpsvisie opgesteld en zijn er 'Marnespeuln' georganiseerd. Maar het belangrijkste is wel dat de verenigingen ervaren dat als zij meer en beter met elkaar samenwerken, het makkelijker is om vrijwilligers te vinden en dat vooral de sociale cohesie van het dorp groeiende is.

Grenzeloos actief: hoe je vrijwilligerswerk versterkt en meer mensen aan het sporten krijgt

De workshop van Huis van de Sport heeft als thema het versterken van vrijwilligerswerk. Workshopleider Mariska Zwartsenburg: 'Er zijn veel mensen bezig met gehandicaptensport en er is veel aanbod. Daardoor is het lastig om uit te vinden bij wie je terecht kunt en wat er in je omgeving is.' Daarom is er nu Uniek Sporten: een landelijke website waarop alle organisaties die te maken hebben met gehandicaptensport gebundeld moeten worden. Dat moet helpen om meer mensen aan het sporten te krijgen.

Door Manouk Minneboo

Denk niet in blauwdrukken

Zwartsenburg is op zoek naar advies van de experts in de zaal. En dat krijgt ze: 'Het is moeilijk om al die organisaties te bundelen. Als je iedereen onder Uniek Sporten wil verzamelen, moet je ervoor zorgen dat de vrijwilligers er zelf ook belang bij hebben.' Sommigen vragen zich hardop af of het bundelen wel wenselijk is. Eén ding is zeker: wat op de ene plek werkt, hoeft dat ergens anders niet te doen. 'Denk niet in blauwdrukken. Sluit je aan bij de initiatieven die er al zijn.'

Hooivorkgooien

De deelnemers zijn het eens dat overheden vrijwilligers meer moeten ontzorgen om ze te versterken. Bijvoorbeeld door het regelen van de brandveiligheid of verzekeringen. 'Ik ging in gesprek met iemand die mij zou uitleggen hoe het zit met risico's binnen onze vereniging. Hij zei: hooivorkgooien, dat moet je écht niet doen. Nou, dat hadden we dus net die week daarvoor gedaan. Net als veel andere Drentse dorpsverenigingen trouwens.'

Hulp bieden door hulp te vragen

Als het gaat om het vinden van vrijwilligers wordt er vaak zwart-wit naar mensen gekeken. Dat sluit niet altijd aan bij de werkelijkheid. 'Iemand die een sportmaatje zoekt kan ook een sportmaatje zijn. Hulp bieden door hulp te vragen klinkt tegenstrijdig maar werkt goed. Niet iedereen vindt het leuk om hulp aangeboden te krijgen.'

Workshop anders aan de slag...

Marjan Tijssen en Marian Feitsma van CMO STAMM, een organisatie die zich bezighoudt met leefbaarheidsvraagstukken in de provincies Groningen en Drenthe, leiden de deelsessie in met een voorstelronde en feiten en cijfers over vrijwilligerswerk. De deelnemers van onder andere de Rijksuniversiteit Groningen, Provinsje Fryslân, Acantus, gemeenten en Kenniscentrum Noordruimte zijn allemaal op één of andere wijze betrokken bij vrijwilligerswerk.

Door Nynke Koornstra

Trends

Technologische en demografische ontwikkelingen zorgen voor veranderingen in organisaties en vrijwilligerswerk. De drie noordelijke provincies kampen met krimp en vergrijzing maar ook met verkleuring door de toename van vluchtelingen. Organisaties in de huidige participatiesamenleving worstelen met hervormingen en bezuinigingen. Door het gebruik van social media en smartphones kalven oude vindplaatsen voor vrijwilligers af. Vrijwilligers stellen nu hogere eisen aan de eigen tijdsbesteding: ze hanteren andere omgangsvormen, ontwikkelen andere kwaliteiten en stellen andere prioriteiten. Ze vragen zich vaker af hoe het vrijwilligerswerk binnen een organisatie georganiseerd is en wat het vrijwilligerswerk hen oplevert.

Vinden en binden

Uit cijfers blijkt dat mensen in Groningen vooral vrijwilligerswerk doen omdat ze zich verbonden voelen bij de organisatie, omdat ze het leuk vinden of omdat ze anderen kunnen helpen. Hoge drempels voor de aanmelding van vrijwilligers en een onduidelijke taakomschrijving vormen knelpunten in het vinden van vrijwilligers. In de discussie benoemt een deelnemer dat mensen van verschillende leeftijden ook verschillend denken en dat het als organisatie verstandig is om met meerdere generaties in gesprek te gaan. Daarnaast zou de focus niet slechts op het vinden, maar ook op het binden van vrijwilligers moeten liggen. De studenten onder de vrijwilligers zorgen voor een hogere doorloop maar het sturen van een verjaardagskaartje, het organiseren van borrels en het organiseren van bijeenkomsten samen met andere verenigingen waarin vrijwilligers onderling kennis uit kunnen wisselen kan de binding van vrijwilligers juist versterken.

Van inzicht naar impact

De workshopers vinden dat het voor organisaties tegenwoordig best moeilijk is om vrijwilligers te vinden, ook voor bestuursfuncties. Er is nu misschien wel meer vraag naar hoger opgeleide vrijwilligers. Eén van de aanwezigen: 'Mensen die de kar goed kunnen trekken zoals mensen die de paden van de politiek weten te bewandelen, vormen de succesfactor.' Daar staat tegenover dat er in sommige dorpen juist veel energie aanwezig is en dat bewoners graag enthousiast mee willen doen met populaire projecten als Holwerd aan Zee. Het is blijkbaar niet eenvoudig om voor alle vrijwilligersfuncties en –taken voldoende mensen te vinden en te binden. Maar door met de genoemde inzichten 'anders' aan de slag te gaan kan de uitvoering van mooie projecten met burgerparticipatie iets extra's en een stimulans krijgen.

Dorpsondersteuner essentieel in zorgconcept

'Wedde dat 't lukt' is een prachtig voorbeeld van een laagdrempelig, uitrolbaar mantelzorgconcept voor een dorp of wijk. Het is in 't Groningse Wedde uitgedokterd en biedt kwetsbare inwoners de mogelijkheid om comfortabel, in hun eigen omgeving, oud te worden.

Door Eduard van den Hoff

Huisarts Hans Berg is initiator van het concept. Hij vreesde voor de gevolgen van vergrijzing, ontgroening, krimp en een dalend voorzieningenniveau. Na bestudering van de zorgcoöperatie in Elsendorp (Brabant) kwam Berg tot de conclusie dat een dorpsondersteuner van cruciaal belang is. Die vormt de ogen en oren van het dorp en kan zorgvraag matchen met zorgaanbod dankzij een netwerk aan professionals en vrijwilligers.

Driehoek

Na overleg met de dorpsraad en de gemeente vroeg Berg een bijdrage van de provincie. Menzis maakte hem één dag in de week vrij, zodat hij kwartier kon maken. Bellingwolde bleek bereid de dorpsondersteuner voor 28 uur in de week te financieren. Zo kreeg Renate Bruin een bijna fulltime aanstelling tot dorpsondersteuner. Samen met Berg en de dorpsgemeenschap vormt zij een driehoek die constant met elkaar in contact staat.

'altijd op huisbezoek om te zien wat het werkelijke probleem is'

Diverse hulpvragen

Over de soort hulpvragen zegt Bruin: 'De één kan geen boodschappen doen, de ander heeft problemen op psychisch of financieel gebied. Het is heel divers. Ik ga altijd op huisbezoek om te zien wat het werkelijke probleem is en zoek dan een oplossing.' Vorig jaar telde Wedde 65 hulpvragen, dit jaar 192.

Identiteit van het dorp

Momenteel wordt het mantelzorgconcept uitgerold over Veelerveen en Vriescheloo. Inge Zwerver van de Vereniging Groninger Dorpen ondersteunt het proces.

Zij had een tweetal vragen voor het publiek:

1. Hoe moet een initiatief als 'Wedde dat 't lukt' samenwerken met professionele organisaties zonder dat er een gevoel van concurrentie ontstaat?
2. Hoe wordt het concept echt iets van Vriescheloo of Veelerveen?

Bij vraag 1 vond de groep het evident dat voor meer inhoudelijke vragen een professional wordt ingeschakeld. Een vrijwilliger kan aanvullend werk verrichten.

Bij vraag 2 gaf de groep aan dat niet vanuit het aanbod moet worden gedacht, maar vanuit de vraag. Zo blijf je bij de identiteit van je dorp.

Aan dit beeld- en journalistiek- verslag werkten mee:

Tekstschrijvers:

Eduard van den Hoff
Nynke Koorstra
Manouk Minneboo
Mathijs Stuive

Fotograaf:

Harma Kaput

Opmaak:

Harmare

Redactie:

Elly van der Klauw

Meer informatie bij:

Kennisnetwerk Krimp Noord-Nederland

Linken naar de presentaties:

Plenaire presentaties:

Yvonne Turenhout, CMO STAMM
Simone Smuling, Huis van de Sport

Presentaties workshops

Krant Overheidsparticipatie